

Medierådets etiske retningslinjer for digitale tjenesteudbydere

Børn og unge skal have de bedste forudsætninger for at deltage i det digitale miljø sikkert, alderssvarende og i overensstemmelse med deres rettigheder. Børn er særligt påvirkelige og udsatte ift. de risici, som færdnen på digitale tjenester udsætter dem for – herunder blandt andet skadeligt og ulovligt indhold, skjult markedsføring, grooming, radikaliserende og meget andet. Mange digitale tjenester anvender i dag svært gennemskuelige designs og forretningsmodeller, der er baseret på at tilbyde et gratis produkt mod at indsamle og sælge oplysninger om deres brugere. Det udsætter børnene for risici ift. retten til privatliv og muligheden for at træffe valg på baggrund af egne behov og ønsker. Konkret kommer det til udtryk gennem uklare fastholdelsesmekanismer og andet adfærdsdesign, som maksimerer brugerengagement blandt børn og unge.

Medierådet for Børn og Unge har derfor udarbejdet etiske retningslinjer, som digitale tjenester skal efterleve, hvis de vil beskytte børn bedst muligt. Enhver digital tjeneste, der er beregnet til eller tilgås af børn, skal indrettes med respekt for børns rettigheder.¹ Ved at sætte børns rettigheder og behov i centrum vil tjenesteudbydere skulle restrukturere deres designs, så barnets bedste kommer i første række.

Børns digitale rettigheder er beskrevet i en række kodekser, love og konventioner, der på grund af det store antal kan være svære at navigere i. De etiske retningslinjer tager afsæt i børns rettigheder som nedfældet i FN's Børnekonvention med inspiration fra blandt andet EU's BIK+ Strategi, samt GDPR, Age Appropriate Design Code (AADC), Digital Services Act (DSA) og AVMS-direktivet.

De etiske retningslinjer skal ses som et samlet kodeks, der supplerer de nævnte retsakter og internationale konventioner, med fokus på understøttelse af barnets bedste.

Formål:

Medierådets etiske retningslinjer indeholder en række principper for design, drift og brugerflade, som digitale tjenesteudbydere skal efterleve for at påtage sig det nødvendige ansvar for, at børn og unge har de bedste forudsætninger for at deltage i det digitale miljø sikkert, alderssvarende og i overensstemmelse med deres rettigheder. Retningslinjerne er udviklet i dialog med en række relevante aktører på området.

De etiske retningslinjer for digitale tjenesteudbydere tjener tre formål:

- Anbefalinger til digitale tjenesteudbyderes bedste praksis og design med fokus på barnets bedste.
- Samfunds- og forbrugeroplysning, der øger viden om barnets bedste i digitale miljøer og dermed forbedrer mulighederne for at regulere og handle derpå.
- Grundlag for en mærkning af tjenesters efterlevelse af de etiske retningslinjer med henblik på at børn og forældre kan få viden om risici og graden af sikkerhed for børns brug af tjenesten.

Hvem retter retningslinjerne sig imod?

De etiske retningslinjer bør efterleves af alle digitale tjenester, som tilgås af børn og unge. Retningslinjerne er rettet mod og udformet med fokus på online platforme ofte omtalt som 'sociale medier'. Karakteristisk for disse er, at de tilbyder besøgende at oprette og udforske profiler samt dele indhold.

Det betyder også, at de etiske retningslinjer er rettet mod digitale spiltjenester, i de tilfælde hvor digitale spil og spilplatforme har karakter af at være sociale medier, der giver mulighed for at dele meddelelser, udforske andre

¹ Børn forstås som mennesker under 18 år jf. FN's Børnekonvention samt tillægget General Comment 25 (2021).

spilleres profiler mv. De udgør en stadigt større del af børns digitale brug, og det er vigtigt, de er sikre, alderssvarende og i overensstemmelse med børns rettigheder.

De etiske retningslinjer henvender sig til både danske og internationale tjenester, som tilgås af børn under 18 år. Mange tjenester har aldersgrænser på 13 år. Denne aldersgrænse kan dog i praksis let omgås i dag grundet manglende verificering. Tjenesters eventuelle aldersgrænse friholder dem ikke fra ansvar, hvis der reelt er brugere under denne alder på tjenesten. Medierådet for Børn og Unge opfordrer enhver dansk såvel som global digital tjenesteudbyder, hvis tjeneste er beregnet til eller tilgås af børn, til at vurdere, justere og udvikle sin tjeneste i overensstemmelse med disse retningslinjer.

Etiske retningslinjer for digitale tjenester

I det følgende præsenteres Medierådet for Børn og Unges etiske retningslinjer for digitale tjenester.

1. Tjenesten skal være indrettet til barnets bedste²

1.1. Tjenesteudbydere skal indrette deres tjeneste med barnets bedste³ som primært hensyn, såfremt de er beregnet til eller kan tilgås af børn.

1.1.1. Hensynet til barnets bedste indebærer, at tjenesteudbyderen indretter, driver og løbende tilpasser sin tjeneste i respekt for barnets rettigheder i det digitale miljø og tager hensyn til børns bedste, herunder deres kognitive og emotionelle udvikling.

1.1.2. Børn, unge og forældre skal kontinuerligt inddrages i arbejdet med tilpasningen af tjenesten. Det gælder både ift. design, udvikling og løbende evaluering.

2. Brugs- og servicevilkår skal kunne forstås af børn

2.1. Tjenesteudbyderen skal afveje brugs- og servicevilkår iht. grundlæggende rettigheder og kommunikere dem samt øvrige oplysninger til brugerne i et kortfattet, præcist og klart sprog samt i formater, der understøtter barnets forståelse.

2.2. Tjenesteudbyderen skal risikovurdere sin tjeneste og informere om de risici, der er forbundet med tjenesten, og som kan bryde med barnets rettigheder, jf. pkt. 1, og efter anvisningerne, der er nævnt i pkt. 2.1. Tjenesteudbyderen skal desuden nedbringe og imødegå disse risici og dokumentere, hvordan der handles derpå.

2.3. Tjenesteudbyderen skal have retningslinjer for kommunikation brugerne imellem og indholdsdeling på tjenesten samt understøtte, at de efterleves af brugerne med henblik på at forebygge og modarbejde ulovlig og potentiel skadelig praksis, såsom men ikke udelukkende diskrimination, trusler, deling af krænkende indhold, snyd og svindel, mobning, grooming, opfordring til selvskadende adfærd samt spredning af misinformation.

2.3.1. En understøttelse af brugernes efterlevelse af retningslinjerne må ikke lede til uhensigtsmæssig overvågning af og dataindsamling om brugerne, jf. pkt. 3. Understøttelsen kan eksempelvis bestå af tiltag, der sikrer brugeres kendskab til og forståelse for retningslinjerne.

^{2,3} Barnets bedste er synonymt med barnets tarv, og betyder en vurdering og prioritering af det, der er bedst/mest gavnligt for barnet.

3. Brug af børns data skal minimeres og være til barnets bedste

3.1. Tjenesten skal som standardindstilling have højeste grad af privatliv. Det betyder konkret, at som standardindstilling begrænses brug af børns data til det, der er essentielt for tjenestens funktion. Indsamling og behandling af persondata om børn til kommerciel anvendelse skal udelades. Dette gælder eksempelvis til brug for markedsføring og profilering. Dataindsamling og -behandling, der ikke har barnets bedste som primært hensyn, skal udelades. Tjenesteudbyderen skal desuden dokumentere, hvordan de efterlever dataansvarlighed og dataminimering, jf. de grundlæggende principper i GDPR⁴.

3.1.1. Samtykke til dataindsamling og -behandling skal alene kunne gives frivilligt og på et oplyst grundlag og skal i øvrigt overholde betingelserne for et gyldigt samtykke efter GDPR. Tjenesteudbyderen skal kommunikere på alderssvarende vis og sikre, at barnet forstår, hvilke personlige data, der indsamles, til hvilket formål, hvordan de behandles, og hvilke konsekvenser det kan have for barnet.

3.1.2. Tjenesteudbyderen skal kun dele data om et barn, hvis det er tvingende nødvendigt for at varetage barnets bedste og/eller væsentlige samfundsinteresser, hvilket udelukker datadeling af kommercielle hensyn jf. pkt. 3.1. Enhver deling af data om et barn skal begrundes.

3.1.3. Muligheden for at barnet/forælderen kan ændre i standardindstillingerne, jf. pkt. 3.1, skal afvejes i forhold til barnets bedste og rettigheder. Såfremt barnet ændrer på en indstilling, som f.eks. at slå geolokalisering til, skal ændringen så vidt muligt kun gælde barnets igangværende session. Tjenesteudbyderen skal informere barnet/forælderen om de konsekvenser, ændringen kan have, og kommunikere dette jf. principperne i pkt. 2.1.

4. Børn skal ikke kunne tilgå skadeligt og ulovligt indhold

4.1. For at kunne tilgodese hensynet til barnets bedste, jf. pkt. 1, og i lyset af den risikovurdering, der skal finde sted i henhold til pkt. 2.2, skal tjenesteudbyderen sikre at ulovligt indhold og indhold, som i alvorlig grad kan skade børns udvikling, ikke kan tilgås af børn. Øvrigt indhold skal tilpasses barnets alder og udvikling, jf. pkt. 1.1.1, ud fra en vurdering af indholdets potentielle skadevirkning og under hensyn til barnets ytrings- og informationsfrihed.

4.1.1. Tjenesteudbyderen skal ved indholdsvurdering forholde sig til den sammenhæng, indholdet indgår i.

4.1.2. Tjenesteudbyderen skal etablere og opretholde systemer, der gør det muligt for børn at afkode indholds oprindelse og autenticitet.

Aldersverificering skal være effektiv og brugervenlig

4.2 Tjenesteudbyderen skal etablere og opretholde effektive, brugervenlige og privatlivsbeskyttende systemer til aldersverificering af brugere, som tilgår tjenesten. Disse systemer kan med fordel varetages af uvildig tredjepart, som lever op til principperne i pkt. 3.

4.2.1 For at sikre at tjenesten er alderstilpasset, skal tjenesteudbyderen indrette, løbende vurdere og tilpasse tjenesten med udgangspunkt i barnets alder og kognitive og emotionelle udvikling.

⁴ Jf. artikel 5 og principperne for behandling af personoplysninger.

4.2.2 Tjenestens aldersgrænse skal afspejle et generelt hensyn til børns beskyttelse og udbytte, herunder hensynet til persondatabeskyttelse og ytrings- og informationsfrihed.

4.2.3 Tjenesteudbyderen skal sikre, at tjenestens aldersgrænse og målgruppe er tydelig og begrundet for børn og voksne, jf. pkt. 2.1.

4.2.4 Tjenesteudbyderen skal sikre, at børn som opfylder aldersgrænsen kan tilgå og anvende tjenesten i overensstemmelse med de krav, der er nævnt i pkt. 1.1.1.

5. Nem anmeldelse af skadeligt og ulovligt indhold

5.1. Tjenesteudbyderen skal tydeliggøre, hvor brugere, uanset om de er registrerede brugere på tjenesten, kan anmelde indhold og hændelser, som er ulovlige, eller som vurderes at kunne skade børn.

Tjenesteudbyderen skal sikre at anmeldelsesprocessen er effektiv, brugervenlig og gennemsigtig og derigennem gøre det lettere at indgive tilstrækkelig præcise og underbyggede anmeldelser.

Tjenesteudbyderen skal desuden proaktivt træffe passende foranstaltninger for at minimere forekomsten af ulovligt og skadeligt indhold og hændelser på deres tjeneste.

5.1.1. Ved anmeldelse af ulovligt og/eller skadeligt indhold skal tjenesteudbyderen straks træffe beslutning om, hvorvidt indholdet skal fjernes eller blokeres. Tjenesteudbyderen skal sikre nødvendig dokumentation ved anmeldelse og uden unødigt forsinkelse oplyse de involverede parter om klagemulighederne.

5.1.2. Såfremt indhold fjernes eller blokeres, skal anmelder samt brugeren, der får fjernet eller blokeret sit indhold, have besked om beslutningen og begrundelsen.

5.1.3. Tjenesteudbyderen skal have foranstaltninger, der modvirker, at anmeldt ulovligt eller skadeligt indhold på ny kan tilgås på tjenesten.

5.1.4. Tjenesteudbyderen skal redegøre for og dokumentere, hvordan der følges op på anmeldelser.

5.1.5. Tjenesteudbyderen skal angive kontaktpunkter på tjenesten til politiet og danske anmeldelses- og hjælpetjenester som f.eks. Red Barnet, Børns Vilkår og Center for Digital Pædagogik.

5.2. Tjenesteudbyderen skal generelt synliggøre og i anonymiseret form rapportere på, hvilke og hvor mange anmeldelser og brud på retningslinjer tjenesteudbyderen har modtaget samt handlingspunkter dertil.

6. Adfærdsdesigns må ikke anvendes til at fastholde børn

6.1. Tjenesteudbyderen skal ikke anvende kunstig intelligens⁵ og adfærdspåvirkende mekanismer, der unødigt stimulerer børns adfærd og fastholder deres brug af tjenesten, såsom chat-robotter⁶, kontinuerlig scrolling, streaks, automatisk afspilning mv.

6.1.1. Anbefalingssystemer, der anvendes til at prioritere og anbefale indhold og informationer, uden at brugeren har handlet på dette, skal som standardindstilling være slået fra. Undtaget herfra er

⁵ Der henvises til chat-robotter integreret i digitale tjenester, der er omfattet af retningslinjerne. Der er således ikke tale om selvstændige sprogmodeller.

anbefalingssystemer i søgefunktioner, som brugeren aktivt vil anvende for at finde indhold eller informationer. Anbefalingssystemer skal være alderssvarende, gennemsigtige og barnet/forælderen skal informeres om konsekvenserne herved iht. principperne i pkt. 2.1.

6.1.2. Tjenesteudbyderen skal ikke anbefale børn at tilføje eller følge personer over 18 år og vice versa.

6.1.3. Tjenesteudbyderen skal ligeledes sikre, at personer over 18 år kun kan sende beskeder til personer under 18 år, som barnet har accepteret.

6.1.4. Push-meddelelser skal være slået fra som standardindstilling. Push-meddelelser skal kunne slås til enkeltvis og med tidsbegrænsning. Ved aktivering skal tjenesteudbyderen informere om de konsekvenser, ændringen kan have i forhold til stimulering af barnets adfærd og brug, jf. principperne i pkt. 2.1. og 3.1.1.

6.1.5. Tjenesteudbyderen skal som standardindstilling usynliggøre et samlet antal likes (o. lign.). Tjenesteudbyderen skal ikke have en dislike-funktion på tjenesten.

6.1.6. Unødige meddelelser om venner og forbindelsers aktivitet og onlinestatus skal som standardindstilling være slået fra. Det gælder bl.a. venners seneste log-in, online-status, set-notifikationer eller andet, der indikerer aktivt brug. Såfremt barnet/forælderen ønsker en eller flere af indstillingerne aktiveret, skal barnet kunne slå dem til enkeltvis, og tjenesteudbyderen skal informere, jf. principperne i 2.1, om de konsekvenser, ændringen kan have i forhold til stimulering af barnets adfærd og brug, jf. principperne i pkt. 3.1.1.

6.2. Tjenesteudbyderen skal gøre det let at logge ud, at få slettet sine data efter brugerens ønske samt at slette sin profil.

6.3. Tjenesteudbyderen skal understøtte, at indhold, som er retoucheret eller manipuleret, markeres som sådan: Fx automatisk markering eller ved teknisk at tilbyde markering og indføre markeringspligt for brugere med mange følgere.

6.4. Tjenesten skal som standardindstilling aktivere en tidsbegrænsning for anvendelse, på fx 60 min. dagligt, og som standardindstilling aktivere 'quiet-mode'/stille-modus fra kl. 22-06. Såfremt barnet/forælderen ønsker at slå disse funktioner fra, skal de informeres om konsekvenserne på alderssvarende og forståelig vis, jf. principperne i 2.1 og 3.1.1.

6.5. Tjenesteudbyderen skal tilbyde sikkerheds- og tryghedsskabende forældrekontrol og gøre det tydeligt for barnet, om forældrekontrol er aktiveret, og hvad det betyder for barnet.

7. Det skal være tydeligt, hvad tjenesten tjener penge på og hvordan

7.1. Tjenesteudbyderen skal sikre gennemsigtighed omkring sin forretningsmodel samt mekanismer, som tjenesten anvender.

7.1.1. Tjenesteudbyderen skal ikke skabe et pres på børn, herunder benytte sig af adfærdspåvirkende mekanismer, jf. pkt. 6, der opfordrer til forbrug af penge eller virtuelle ressourcer.

7.2. Tjenesten skal slå mulighed for køb eller pengedonation til/fra andre brugere eller tjenesteudbyderen fra som standardindstilling. Såfremt barnet/forælderen ønsker at slå disse funktioner til, skal de informeres om konsekvenserne på alderssvarende og forståelig vis, jf. principperne i 2.1 og 3.1.1. Funktionerne skal kunne justeres med forældrekontrol, fx i form af forældregodkendelse før hver transaktion, ved at sætte grænser for muligt pengeforbrug og ved automatisk sletning af kortoplysninger.

7.2.1. Tjenesteudbyderen skal vise et overblik over barnets månedlige økonomiske forbrug samt forbrug per session på barnets profil. Uanset om barnet anvender virtuel valuta, genstande eller andre ressourcer i transaktioner, skal det fremgå, hvor mange danske kroner resourceanvendelsen svarer til, både på forbrugsoverblikket på profilen og ved den enkelte transaktion.

8. Tjenesten skal samarbejde med myndigheder og forskere

8.1. Tjenesteudbydere skal aktivt og på forespørgsel samarbejde med myndigheder.

8.1.1. I forebyggelsesøjemed skal politiet have mulighed for at optræde åbent og synligt som myndighed og interagere med tjenestens brugere.

8.1.2. Inden for rammerne af lovgivningen skal tjenesten understøtte politiets efterforskning i forhold til ulovlig adfærd og ulovligt indhold.

8.2. Tjenesteudbyderen skal samarbejde med og sikre uafhængige forskere og forskningsinstitutioner adgang til dennes viden og data med henblik på samfundsoplysning. Dette kan yderligere understøttes af et uvildigt ekspertpanel, som kan kvalificere tjenestens indsatser med fokus på børn og medvirke til øget transparens herom.

8.2.1. Digitale tjenesteudbydere skal give uafhængige forskere indsigt i bl.a. mekanismer og interaktioner på tjenesten.

8.2.2. Digitale tjenesteudbydere skal give uafhængige forskere indsigt i børns anvendelse af den konkrete tjeneste og dermed bidrage til kvalificerede beskyttelsestiltag.